

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОПП «ТУРИЗМ» ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 24 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 242 «ТУРИЗМ» УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ)**

МАРІУПОЛЬ - 2021

УДК 338.48:330.341.1(075.8)

Мацука В.М. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Інноваційні технології в туризмі» (для студентів ОПП «Туризм» ОС «Магістр» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм» усіх форм навчання). Маріуполь: МДУ, 2021. 37 с.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Інноваційні технології в туризмі» призначені для студентів ОПП «Туризм» ОС «Магістр» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм» усіх форм навчання. Дисципліна є нормативною для студентів зазначеного фаху і передбачає вивчення сутності та ролі інновацій в галузі, набуття вмінь застосування інноваційних технологій на підприємствах туристичного та готельно-ресторанного бізнесі. Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, програму, план семінарських занять, тестові завдання, теми рефератів, завдання для самостійної роботи, контрольні завдання, контрольні питання, критерії оцінювання, літературу. Методичні рекомендації складено на підставі відповідних нормативних вимог Міністерства освіти і науки України.

Рецензенти: В.Я. Омельченко, д.е.н., професор кафедри менеджменту
Маріупольського державного університету

Т.І. Ніколенко, к.е.н., доцент кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин
Маріупольського державного університету

Обговорено на засіданні кафедри менеджменту Маріупольського державного університету (протокол № 14 від 03.03.2021)

Затверджено на засіданні вченої ради економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 17.03.2021)

© Мацука В.М., 2021 рік

© Маріуполь, МДУ, 2021 рік

ЗМІСТ

	стор.
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ОПИС.....	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	8
ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	9
ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	11
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	18
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ.....	26
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	27
КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	31
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	32
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	33
ЛІТЕРАТУРА.....	36

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Інноваційні технології в туризмі» призначені для студентів ОПІ «Туризм» ОС «Магістр» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм» усіх форм навчання.

В сучасних умовах індустрія туризму є однією з галузей світового господарства, яка найбільш динамічно розвивається. Для цілого ряду країн туристичний та готельно-ресторанний бізнес служить джерелом значних валютних надходжень, сприяє створенню додаткових робочих місць, забезпечує зайнятість населення та розширення міжнародних контактів.

Кожна країна прагне створити найбільш сприятливі умови для розвитку туризму та готельно-ресторанної галузі. В таких умовах особливого значення набувають інноваційні технології, які використовуються в туристичній сфері, адже вони допомагають прискорити процес впровадження досягнень науки та техніки в практику роботи підприємств туристичної та готельно-ресторанної індустрії, що є надзвичайно важливим. Актуальність вказаного процесу викликана тим, що в економіці інновації представляють собою метод конкуренції, оскільки інновація веде до зниження собівартості, цін і зростання прибутку, до створення нових потреб, до притоку грошей, до підвищення іміджу виробника нових продуктів, до відкриття і захоплення нових ринків, у тому числі і зовнішніх. Все це вимагає глибоких економічних знань і ефективного застосування інноваційних технологій в діяльності підприємств сфери туризму.

Мета навчальної дисципліни «Інноваційні технології в туризмі» - ознайомлення студентів із теоретичними основами інноваційного менеджменту в туризмі, розроблення та запровадження інноваційного туристичного продукту, використання інноваційних технологій в його формуванні, обслуговуванні туристів; застосування нових інформаційних технологій комплектування, просування та продажу турів; формування знань щодо новітніх механізмів та методів управління міжнародними та вітчизняними підприємствами сфери туризму

Основними завданнями вивчення дисципліни є: застосування теоретичних аспектів інноваційного менеджменту в практичній діяльності; знайомство з інноваційними технологіями в сфері туристичних послуг, із спектром новітніх технологій, використовуваних в готельному і ресторанному сервісі, курортній справі і туризмі; розвиток уявлень про арсенал комп'ютерних засобів інформаційного забезпечення інновацій на основі функціональної моделі сучасного програмного забезпечення; розуміння взаємозв'язку технології надання послуги з технічними засобами, необхідними для її виконання.

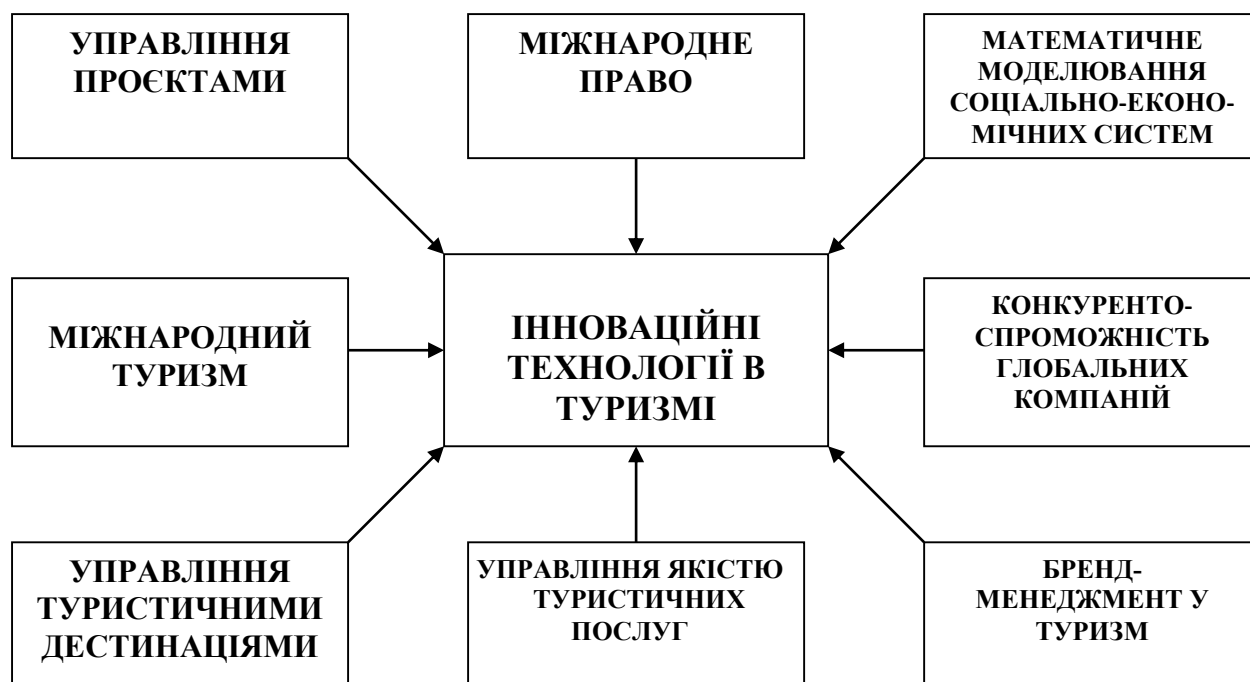
Предмет навчальної дисципліни: зміст і особливості застосування інноваційних технологій в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі.

Зміст навчальної дисципліни розкривається в таких темах:

1. Розвиток управління інноваціями в туризмі.

2. Інноваційна політика підприємств туризму і готельного бізнесу.
3. Інноваційна стратегія підприємств туристичного і готельного бізнесу.
4. Інноваційний потенціал підприємств туризму і готельного бізнесу.
5. Інноваційні технології в туристичній індустрії та індустрії гостинності.
6. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі і готельному бізнесі.
7. Інформаційне забезпечення інновацій підприємств туристичного і готельного бізнесу.
8. Державна підтримка інноваційних процесів в туризмі.

Зв'язок курсу з іншими дисциплінами:

Важливо, щоб студенти усвідомили диференційний підхід до вивчення окремих понять і процесів, осягнув глобальне бачення сфери діяльності, забезпечивши встановлення свідомих, упорядкованих зв'язків з іншими курсами, що вивчались або вивчаються.

Методичні рекомендації підготовлено з урахуванням знання студентами базових положень таких дисциплін, математичне моделювання соціально-економічних систем, міжнародне право. Водночас вони слугують основою для вивчення дисциплін, насамперед управління проєктами, міжнародний туризм, управління туристичними дестинаціями, управління якістю туристичних послуг, бренд-менеджмент у туризмі, конкурентоспроможність глобальних компаній.

Навчальна дисципліна «Інноваційні технології в туризмі» спрямована на опанування **наступних компетентностей:**

інтегральна:

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі туристичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності.

загальні:

- уміння розробляти проекти та управляти ними;
- дух підприємництва, креативність, бажання досягти успіху і самореалізовуватися;
- здатність до time-менеджменту;
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

фахові:

- здатність використовувати теорію і методи інноваційно-інформаційного розвитку на різних рівнях управління;
- розуміння механізмів взаємодії суб'єктів світового та національного туристичного ринків і положень соціально-відповідального бізнесу в туризмі та рекреації;
- здатність до управління інформацією;
- здатність до визначення стратегічних завдань у розвитку туристичного бізнесу;
- уміння застосовувати інноваційні технології посування та продажу туристичного продукту.

Дисципліна використовується для формування **наступних програмних результатів навчання**, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки магістра за спеціальністю 242 «Туризм» (ОПП «Туризм») у Маріупольському державному університеті:

- здатність використовувати інформаційно-інноваційні методи і технології в сфері туризму;
- здатність розробляти та реалізовувати проекти в сфері рекреації, туризму, гостинності;
- практикувати використання іноземних (ної) мов (мови) у професійній діяльності;
- діяти у полікультурному середовищі;
- приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування;
- ініціювати інноваційні комплексні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації;
- розробляти стратегії розвитку туристичної діяльності та пропонувати способи удосконалення туристичної інфраструктури на різних рівнях державного та регіонального управління;
- розробляти та впроваджувати інноваційний туристичний продукт та оцінювати рівень його конкурентоспроможності на національному і світовому ринках.

ОПИС

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: <u>24 «Сфера обслуговування»</u>	<u>Нормативна</u> (за вибором)	
Модулів – 2	ОПП: <u>«Туризм»</u> Спеціальність: <u>242 «Туризм»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферативне дослідження</u>		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	ОС: <u>Магістр</u>	24 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	10 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		98 год.	128 год.
		Індивідуальні завдання	
		2 год.	2 год.
		Вид контролю: <u>екзамен</u>	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,3%/66,7%

для заочної форми навчання – 13,3%/86,7%

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Управління інноваціями на підприємствах туризму												
Тема 1. Розвиток управління інноваціями в туризмі	19	2	2			15	19	1	1			17
Тема 2. Інноваційна політика підприємств туризму і готельного бізнесу	18	4	4			10	18	1	1			16
Тема 3. Інноваційна стратегія підприємств туристичного і готельного бізнесу	18	4	4			10	18	1	1			16
Тема 4. Інноваційний потенціал підприємств туризму і готельного бізнесу	19	2	4			13	19	1	1			17
Разом за ЗМ1	74	12	14			48	74	4	4			66
Змістовий модуль 2. Впровадження й використання інноваційних технологій у туризмі												
Тема 4. Інноваційні технології в туристичній індустрії та індустрії гостинності забезпечення проекту	18	4	4			10	18	2	2			14
Тема 5. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі і готельному бізнесі	18	4	4			10	18	2	2			14
Тема 6. Інформаційне забезпечення інновацій підприємств туристичного і готельного бізнесу	19	2	2			15	19	1	1			17
Тема 8. Державна підтримка інноваційних процесів в туризмі	19	2	2			15	19	1	1			17
Разом за ЗМ 2	74	12	12			50	74	6	6			62
Модуль 2												
ІНДЗ	2				2		2				2	
Усього годин	150	24	26		2	98	150	10	10		2	128

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1.

Управління інноваціями на підприємствах туризму

Тема 1. Розвиток управління інноваціями в туризмі

Управління інноваціями як сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в сфері рекреації, туризму, гостинності. Інноваційний процес та інноваційна діяльність в галузі. Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями.

Тема 2. Інноваційна політика підприємств туризму і готельного бізнесу

Сутність і завдання інноваційної політики підприємств туризму і готельного бізнесу. Принципи формування інноваційної політики підприємств галузі. Складові інноваційної політики підприємств туристичного і готельного бізнесу.

Тема 3. Інноваційна стратегія підприємств туристичного і готельного бізнесу

Інноваційна стратегія туристичних і готельних підприємств, її суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства галузі. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій.

Тема 4. Інноваційний потенціал підприємств туризму і готельного бізнесу

Інноваційний потенціал як основа і результат інноваційної політики і стратегії підприємств туризму і готельного бізнесу. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств галузі. Передумови формування та розвитку потенціалу підприємств туристичного і готельного бізнесу. Інноваційне відтворення потенціалу підприємств галузі.

Змістовий модуль 2.

Впровадження й використання інноваційних технологій у туризмі

Тема 5. Інноваційні технології в туристичній індустрії та індустрії гостинності

Інноваційні процеси в туристичній індустрії світу. Інновації в індустрії гостинності світу. Напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємств та їх послуг, розробка інноваційних заходів і впровадження інноваційних технологій на підприємствах туристичного і готельного бізнесу України.

Тема 6. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі і готельному бізнесі

Потенційні ресурси і джерела інвестицій в туризм. Типові інвестиційні проекти та їх комерційна спроможність в сфері рекреації, туризму, гостинності. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі.

Тема 7. Інформаційне забезпечення інновацій підприємств туристичного і готельного бізнесу

Інформаційні ресурси підприємств туристичного і готельного бізнесу. Розвиток інформаційних технологій в туризмі і готельному господарстві. Інформаційне забезпечення інновацій в туристичній індустрії та індустрії гостинності.

Тема 8. Державна підтримка інноваційних процесів в туризмі

Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів в туризмі. Інновації як фактор економічного зростання.

Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності в туризмі. Вплив державних, приватних і громадських структур.

Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в галузі туризму.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Управління інноваціями на підприємствах туризму

Тема 1. Розвиток управління інноваціями в туризмі

Ключові терміни і поняття

Інновації, інноваційна діяльність, інноваційні процеси, управління інноваціями.

Контрольні питання

1. Управління інноваціями як сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в туризмі.
2. Інноваційний процес та інноваційна діяльність в галузі.
3. Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями.

Проблемні питання

1. Назвіть сукупність принципів управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в туризмі.
2. Охарактеризуйте методи управління інноваційними процесами в туризмі.
3. Визначте форми управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в туризмі.
4. Охарактеризуйте особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями в туризмі.
5. Дослідити тенденції розвитку управління інноваціями в туристичній галузі України

Тестові завдання

1-5

Теми рефератів

20-21

Методичні рекомендації

Охарактеризувати принципи, методи і форми управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в туризмі. Визначити особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями в туризмі.

Література

4,6,7,8,9,10,11,12,16,17,18,19,20,21,23,25,26,30,32,33,35

Тема 2. Інноваційна політика підприємств туризму і готельного бізнесу

Ключові терміни і поняття

Інновації, інноваційна політика, політика структурних змін, підприємства туристичного і готельного бізнесу.

Контрольні питання

1. Сутність і завдання інноваційної політики підприємств туризму і готельного бізнесу.
2. Принципи формування інноваційної політики підприємств галузі.

3. Складові інноваційної політики підприємств туристичного і готельного бізнесу.

Проблемні питання

1. У чому сутність інноваційної політики підприємства? Чим обумовлена необхідність її розроблення?
2. Охарактеризуйте типи інноваційної політики підприємства і покажіть їх зв'язок із стратегією.
3. Наведіть приклади вітчизняних підприємств, що реалізують стратегію наступу. На вирішення яких завдань націлена їх інноваційна політика?
4. Вкажіть головні завдання інноваційної політики підприємства незалежно від типу обраної стратегії.
4. Охарактеризуйте основні складові інноваційної політики підприємств туризму і готельного бізнесу.
5. Поясніть вплив організаційної культури на інноваційну політику підприємства туристичного і готельного бізнесу.
5. Наведіть приклади взаємодії маркетингової і технічної складових інноваційної політики на стадії освоєння інновації.
6. Вкажіть зв'язок між елементами інноваційної політики у процесі реалізації інноваційних рішень на різних стадіях життєвого циклу інновацій.
6. Опишіть основні принципи формування інноваційної політики підприємств туристичного і готельного бізнесу.
7. Охарактеризуйте роль принципу стратегічної спрямованості у забезпеченні ефективності інноваційної політики підприємств галузі.

Тестові завдання

6-10

Теми рефератів

22

Методичні рекомендації

З'ясувати сутність і завдання інноваційної політики підприємства. Охарактеризувати принципи формування інноваційної політики підприємства. Визначити складові інноваційної політики підприємства туристичного і готельного бізнесу. Виявити вплив організаційної культури на інноваційну політику підприємства галузі.

Література

1,3,5,6,8,12,13,23,26,27,28,30,31,32,33,34,35,36

Тема 3. Інноваційна стратегія підприємств туристичного і готельного бізнесу

Ключові терміни і поняття

Стратегія, інноваційна стратегія, стратегічні програми, стратегічні проекти.

Контрольні питання

1. Інноваційна стратегія туристичних і готельних підприємств, її суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку.

2. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства галузі.
3. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій.

Проблемні питання

1. Яка мета розроблення концепції інноваційної стратегії?
2. Опишіть види інноваційних стратегій і наведіть приклади їх використання підприємствами туристичного і готельного бізнесу.
3. Вкажіть фактори, від яких залежить вибір підприємством типу інноваційної стратегії?
4. Охарактеризуйте види оперативного планування інноваційної діяльності.
5. Які основні завдання організування виконання проектів в туризмі?
6. У чому полягають функції контролювання реалізації проектів? Які інструменти для цього доцільно використовувати?

Тестові завдання

11-20

Теми рефератів

1,2,13,15,16

Методичні рекомендації

Розглянути інноваційну стратегію підприємства і менеджмент інновацій, їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку. Визначити етапи розробки інноваційної стратегії і можливості підприємства. Розглянути стратегічні програми і проекти, процес впровадження інноваційних стратегій в туризмі і готельному бізнесі.

Література

3,5,6,7,8,11,13,25,25,27,29,31,32,33,35

Тема 4. Інноваційний потенціал підприємств туризму і готельного бізнесу

Ключові терміни і поняття

Інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційне відтворення потенціалу.

Контрольні питання

1. Інноваційний потенціал як основа і результат інноваційної політики і стратегії підприємств туризму і готельного бізнесу.
2. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств галузі.
3. Передумови формування та розвитку потенціалу підприємств туристичного і готельного бізнесу.
4. Інноваційне відтворення потенціалу підприємств галузі.

Проблемні питання

1. Дайте визначення категорії «інноваційний потенціал» та його складовим.
2. Який існує взаємозв'язок між інноваційним потенціалом та стратегією підприємства у туристичному бізнесі і готельному господарстві?

3. У чому полягає необхідність інноваційного відтворення потенціалу підприємства у туристичному бізнесі і готельному господарстві?

Тестові завдання

21-24

Теми рефератів

3-5

Методичні рекомендації

Охарактеризувати інноваційний потенціал підприємства як основу і результат його інноваційної політики. Визначити передумови формування та розвитку потенціалу підприємств туристичного і готельного бізнесу. Дослідити сучасні тенденції формування потенціалу підприємств галузі. Розглянути інноваційне відтворення потенціалу підприємств галузі.

Література

3,5,6,7,8,11,12,13,25,25,28,30,31,32,33,34,35

Змістовий модуль 2.

Впровадження й використання інноваційних технологій у туризмі

Тема 5. Інноваційні технології в туристичній індустрії та індустрії гостинності

Ключові терміни і поняття

Індустрія туризму, індустрія гостинності, інноваційні процеси, інноваційні заходи, інноваційні технології.

Контрольні питання

1. Інноваційні процеси в туристичній індустрії світу.
2. Інновації в індустрії гостинності світу.
3. Напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємств та їх послуг, розробка інноваційних заходів і впровадження інноваційних технологій на підприємствах туристичного і готельного бізнесу України.

Проблемні питання

1. За якими напрямками розвивається інноваційна діяльність туристської сфери?
2. Визначте основні принципи інновацій в туризмі.
3. Перелічіть можливі інновації в індустрії гостинності.
4. Наведіть приклади інновацій в анімаційній діяльності.
5. Визначити вплив політичної, економічної і соціальної сфер на інноваційні процеси в туризмі.
6. Значення інноваційних процесів у просуванні і комерціалізації туристичного продукту.
7. Роль Всесвітньої туристичної організації в стимулюванні і розповсюдженні інновацій.
8. Підприємницька діяльність та інновації в туризмі.
9. Інновації в соціокультурному сервісі.

Тестові завдання

25-29

Теми рефератів

6-12,14

Методичні рекомендації

Дослідити інноваційні процеси в туристичній індустрії та індустрії гостинності світу. Визначити напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємств та їх послуг.

Література

9,10,15,18,19,20,21,23,25,26,32

Тема 6. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі і готельному бізнесі

Ключові терміни і поняття

Інвестиції, ресурси інвестицій, джерела інвестицій, інвестиційні проекти, інвестиційне забезпечення інновацій.

Контрольні питання

1. Потенційні ресурси і джерела інвестицій в туризм.
2. Типові інвестиційні проекти та їх комерційна спроможність в туризмі і готельному бізнесі.
3. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі.

Проблемні питання

1. Визначте значення інвестицій в туризмі.
2. Чи характеризуються інвестиційні стратегії в туризмі і готельному бізнесі?
3. В чому заключається пріоритетність цілей інвестиційної стратегії і форми інвестування?
4. Визначте основні етапи процесу формування інвестиційної стратегії підприємств туристичного і готельного бізнесу.
5. Яким чином проводиться оцінка розробленої інвестиційної стратегії?
6. Які є групи джерел інвестування?
7. Дайте визначення інвестиційному проекту.
8. Які є стадії життєвого циклу інвестиційного проекту?
9. Що таке інвестиційне забезпечення туризму?
10. Як проводиться оцінка інвестиційного забезпечення за джерелами інвестування?
11. Як проводиться оцінка інвестиційного забезпечення за галузевим принципом?
12. Як проводиться оцінка інвестиційного забезпечення за об'єктами інвестування?
13. Як проводиться оцінка інвестиційного забезпечення за інноваційним аспектом?
14. У чому полягають основні причини кризи інвестування в індустрії гостинності?
15. З яких етапів складається формування державної інвестиційної політики?

16. У чому полягає ускладнення інвестування масштабних технологічних змін і чому?

Тестові завдання

30-47

Теми рефератів

17-19, 22-24

Методичні рекомендації

Визначити потенційні ресурси і джерела інвестицій в туризм. Розглянути типові інвестиційні проекти та їх комерційна спроможність в туризмі і готельному бізнесі. Оцінити інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі.

Література

5, 6, 13, 14, 22, 24, 26, 27, 29

Тема 7. Інформаційне забезпечення інновацій підприємств туристичного і готельного бізнесу

Ключові терміни і поняття

Інформація, інформаційні ресурси, інформаційні технології, інформаційне забезпечення інновацій.

Контрольні питання

1. Інформаційні ресурси підприємств туристичного і готельного бізнесу.
2. Розвиток інформаційних технологій в туризмі і готельному господарстві.
3. Інформаційне забезпечення інновацій в туристичній індустрії та індустрії гостинності.

Проблемні питання

1. Джерела інформації та особливості їх формування й використання за умов автоматизованої обробки даних.
2. У чому полягає різниця між внутрішніми й зовнішніми джерелами аналітичної інформації?
3. Що таке інформаційне забезпечення?
4. Які існують сучасні технології управління?
5. Яким чином визначається необхідна кількість інформації?
6. Питання які необхідно вирішувати при організації інформаційних процесів на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу
7. Що мається на увазі під потоками інформації на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу.
8. Основні форми індексації інформації.
9. Що таке додаткові послуги та їх особливості у готельно-ресторанній сфері.

Тестові завдання

48

Теми рефератів

25-27

Методичні рекомендації

Розглянути інформаційні ресурси підприємств туристичного і готельного бізнесу. Проаналізувати розвиток інформаційних технологій в туризмі і готельному господарстві. З'ясувати інформаційне забезпечення інновацій в туристичній індустрії та індустрії гостинності.

Література

1,2,4,9,10,17,19,20,26

Тема 8. Державна підтримка інноваційних процесів в туризмі

Ключові терміни і поняття

Державна підтримка інновацій, державні структури, ефективність інноваційних процесів.

Контрольні питання

1. Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів в туризмі. Інновації як фактор економічного зростання.
2. Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності в туризмі. Вплив державних, приватних і громадських структур.
3. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в галузі туризму.

Проблемні питання

1. З'ясувати роль держави у забезпеченні інноваційних процесів в туризмі.
2. Визначити вплив інновацій на економічне зростання.
3. Визначити методи державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності в туризмі.
4. Виявити перспективи розвитку інноваційної діяльності в галузі туризму України.

Тестові завдання

49-50

Теми рефератів

28-30

Методичні рекомендації

Розглянути роль держави у забезпеченні інноваційних процесів в туризмі. Визначити способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Охарактеризувати стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в галузі туризму.

Література

7,4,16,23,24,25,26,32,33,36

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Форма стратегічного управління, яка визначає цілі і умови здійснення інноваційної діяльності підприємства, спрямованої на забезпечення його конкурентоспроможності і оптимальне використання наявного виробничого потенціалу - це:*

- а) інноваційна стратегія;
- б) стратегічне планування;
- в) інноваційна політика;
- г) конкурентна стратегія;
- г) виробнича стратегія.

2. *Формування інноваційної політики має здійснюватися на основі таких принципів:*

- а) орієнтація на вирішення поточних проблем інноваційної діяльності, цілеспрямованість, орієнтація на потреби ринку, планомірність;
- б) переважання стратегічної спрямованості, орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, комплексність, планомірність, інформаційна забезпеченість;
- в) орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, науковий підхід до обґрунтування інноваційних рішень, комплексність, планомірність.

3. *До складових інноваційної політики не належать:*

- а) маркетингова політика;
- б) політика у галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;
- в) політика структурних змін;
- г) виробнича політика;
- г) інвестиційна політика.

4. *Здатність до стабільної виробничої діяльності в межах обраної стратегії в умовах складного і мінливого зовнішнього середовища - це:*

- а) виробничо-технічний потенціал підприємства;
- б) інноваційний потенціал підприємства;
- в) конкурентний потенціал підприємства;
- г) технічний потенціал підприємства.

5. *Захисна стратегія спирається на інноваційну політику _____ типу:*

- а) ризикового;
- б) еволюційного;
- в) витратного;
- г) залежного.

6. *Тип інноваційної політики, спрямований на піонерне впровадження радикальних інновацій, створених фірмою - це:*

- а) революційний тип;
- б) опортуністичний тип;
- в) наступально-ризиковий Тип;
- г) наступальний тип.

7. *До головних завдань інноваційної політики наступального типу не належить:*

- а) моніторинг споживчого ринку з метою своєчасного виявлення нових запитів споживачів та нових ринкових сегментів;
- б) внесення змін у внутрішнє середовище фірми, необхідних для швидкого впровадження новацій;
- г) підтримка діяльності власних спеціалізованих науково-дослідницьких підрозділів;
- г) стимулювання ініціативності працівників фірми у продукуванні нових ідей, організація внутрішньофірмового підприємництва;
- д) забезпечення умов для підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається фірмою, з метою утримання зайнятої частки ринку

8. *Норми, правила організаційної поведінки, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності - це:*

- а) елементи інноваційної політики;
- б) принципи формування інноваційної політики;
- в) принципи здійснення інноваційної політики;
- г) все перелічене вище.

9. *Необхідність залучення до процесу розроблення інновацій всіх внутрішніх елементів підприємства - це принцип:*

- а) комплексності;
- б) плановості;
- в) цілісності;
- г) цілеспрямованості;
- г) інформаційної забезпеченості.

10. *Завдяки якій складовій інноваційної політики менеджмент підприємства має змогу вивчити структуру товарного ринку і прийняти рішення щодо форм і методів розвитку конкурентного середовища на ньому:*

- а) технічній політиці;
- б) маркетинговій політиці;
- в) політиці у галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;
- г) політиці структурних змін;
- г) інвестиційній політиці.

11. *Стратегічне управління інноваційною діяльністю включає:*

- а) розроблення планів і програм інноваційної діяльності;
- б) обґрунтування проектів створення нових продуктів;
- в) розроблення ефективних організаційних форм управління реалізацією інноваційних проектів;
- г) управління ресурсним забезпеченням інноваційних програм та проектів;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а), б) і г).

12. *Оперативне управління інноваційною діяльністю не включає:*

- а) складання календарних планів-графіків виконання робіт;
- б) контролювання реалізації завдань інноваційної діяльності;

- в) розроблення коригуючих заходів у процесі реалізації інноваційних завдань;
- г) стимулювання інноваційної діяльності;
- г) забезпечення виконання інноваційних завдань необхідними матеріальними та інформаційними ресурсами;
- д) оцінювання альтернативних інноваційних проектів та прийняття рішення щодо вибору кращого із них для реалізації цілей та завдань фірми.

13. *Стратегічне планування інноваційної діяльності підприємства включає етапи:*

- а) аналіз зовнішнього середовища і прогнозування його розвитку;
- б) оцінювання інноваційного потенціалу підприємства;
- в) визначення інноваційних можливостей підприємства;
- г) формування стратегічних інноваційних цілей;
- г) розроблення інноваційних проектів;
- д) реалізація інноваційних проектів;
- е) усі відповіді правильні.

14. *Стратегія, що пов'язана з прагненням фірми досягти лідерства на ринку шляхом створення та впровадження нових продуктів - це стратегія:*

- а) традиційна;
- б) ризикова;
- в) наступальна;
- г) стратегія «за нагодою».

15. *Стратегія, спрямована на те, щоб утримати конкурентні позиції фірми на вже існуючих ринках - це стратегія:*

- а) традиційна;
- б) захисна;
- в) імітаційна;
- г) стратегія «ринкової ніші».

16. *Стратегія, заснована на придбанні ліцензій чи інших об'єктів інтелектуальної власності у фірм, що їх створили - це стратегія:*

- а) традиційна;
- б) захисна;
- в) імітаційна;
- г) стратегія «ринкової ніші»;
- г) наступальна;
- д) стратегія «за нагодою».

17. *Зовнішнє середовище - це:*

- а) сукупність господарських суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних та міждержавних інституційних структур та інших зовнішніх відносно підприємства умов і чинників, що діють у глобальному оточенні;
- б) сукупність господарських суб'єктів, національних та міждержавних інституційних структур, що діють у зовнішньому щодо підприємства оточенні;

в) сукупність економічних, суспільних і природних умов, зовнішніх відносно підприємства, які тим чи іншим чином впливають на його діяльність.

18. *Підпільне, контрабандне винахідництво, потаємна робота над позаплановими проектами - це:*

- а) бутлегерство;
- б) внутрішнє підприємництво;
- в) венчурне підприємництво.

19. *Продуктово-тематичне планування інновацій включає:*

- а) формування продуктово-тематичного портфеля інноваційної діяльності;
- б) підготовку програм і заходів оновлення продукції;
- в) розрахунок потреби у ресурсах для реалізації інноваційного проекту;
- г) удосконалення технології і організації виробництва;
- г) визначення обсягів робіт, що мають бути виконані за кожним інноваційним проектом;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильні відповіді а), б) і г).

20. *Методи, що передбачають складання планів-графіків реалізації інноваційного проекту за окремими стадіями (роботами, етапами), контроль за їх дотриманням і ліквідацію відхилень від планів-графіків з метою оптимізації термінів реалізації проекту - це:*

- а) мережеві методи управління;
- б) методи управління за цілями;
- в) методи термінової оптимізації;
- г) графічні методи.

1. *Розподіл ресурсів між елементами потенціалу підприємства, при якому неможливо поліпити "корисність" хоча б одного елемента потенціалу підприємства, не зменшуючи при цьому "корисність" іншого називають:*

- а) точкою рівноваги;
- б) Паретто-оптимальним станом потенціалу підприємства;
- в) ключовим фактором вартості;
- г) структурною рівновагою.

22. *Інноваційний потенціал включає:*

- а) сформований рівень розвитку виробництва;
- б) стан механізму і системи управління підприємством;
- в) тип і орієнтацію організаційної структури підприємства;
- г) усі відповіді вірні.

23. *Техніко-технологічний потенціал характеризує його виробничі потужності при найбільш ефективному використанні:*

- а) засобів виробництва та матеріально-технічних ресурсів;
- б) засобів виробництва та технологій;
- в) засобів виробництва, технологій та матеріально-технічних ресурсів;
- г) технологій та матеріально-технічних ресурсів.

24. *Техніко-технологічний потенціал можна умовно ототожнити з:*

- а) обіговими коштами;

- б) основними фондами;
 - в) фінансовими ресурсами;
 - г) виробничими потужностями.
25. *Результатом інноваційної діяльності є:*
- а) інтелектуальний продукт;
 - б) інновації;
 - в) інвенція;
 - г) технології.
26. *Технологія, за якої протягом життєвого циклу попиту на продукт для його виготовлення використовуються нові базові технології - це:*
- а) плідотворна технологія;
 - б) мінлива технологія;
 - в) стабільна технологія;
 - г) квазістабільна технологія.
27. *До форм розвитку техніко-технологічної бази підприємства не належать:*
- а) модернізація устаткування;
 - б) технічне доозброєння підприємства;
 - в) нове будівництво;
 - г) реконструкція.
28. *Міжфірмова науково-технічна кооперація у інноваційних процесах не здійснюється шляхом створення:*
- а) галузевих інститутів;
 - б) консорціумів;
 - в) стратегічних альянсів;
 - г) спільних підприємств;
 - г) синдикатів.
29. *Проекти, спрямовані на випуск та продаж нових продуктів і пов'язані, як правило, з будівництвом споруд, удосконаленням технологій, розширенням присутності на ринку - це:*
- а) проекти розвитку;
 - б) технологічні проекти;
 - в) промислові проекти;
 - г) організаційні проекти.
30. *Вихідними принципами, на основі яких має будуватися система фінансування інновацій, є:*
- а) чітка цільова орієнтація;
 - б) економічна обґрунтованість і юридична захищеність використовуваних прийомів і механізмів залучення інвестицій;
 - в) множинність джерел фінансування;
 - г) комплексність і гнучкість;
 - г) правильні всі відповіді;
 - д) правильні відповіді б), в) і г).
31. *Довготермінові вкладення капіталу у різні сфери діяльності з метою отримання прибутку - це:*

- а) інвестиції;
 - б) інвенції;
 - в) субвенції;
 - г) інновації;
 - г) правильні всі відповіді.
32. *Вкладення в об'єкти, пов'язані територіально і функціонально з інноваційним об'єктом, які необхідні для його нормальної експлуатації - це:*
- а) прямі інвестиції;
 - б) супутні інвестиції;
 - в) портфельні інвестиції;
 - г) неактивні інвестиції.
33. *До власних джерел фінансових ресурсів підприємства не належить:*
- а) внутрішньогосподарські резерви;
 - б) прибуток;
 - в) кошти від продажу облігацій;
 - г) кошти, одержані від продажу акцій, пайових та інших внесків членів трудових колективів, громадян, юридичних осіб;
 - г) амортизація;
 - д) правильні всі відповіді.
34. *Фінансова операція, що перетворює комерційний кредит у банківський - це:*
- а) франчайзинг;
 - б) форфейтинг;
 - в) продаж облігацій;
 - г) ф'ючерсні розрахунки;
 - г) лізингова операція.
35. *Інвестиційні інструменти, за якими провадиться фіксована виплата відсотків протягом встановленого терміну дії, по завершенню якого вони погашаються - це:*
- а) звичайні акції;
 - б) привілейовані акції;
 - в) облігації;
 - г) банківські кредити;
 - г) комерційні кредити.
36. *До портфельних інвесторів належать:*
- а) інвестиційні приватні фонди;
 - б) фонди допомоги;
 - в) фонди венчурного капіталу;
 - г) пенсійні фонди;
 - г) страхові фонди;
 - д) усі перелічені фонди;
 - е) неправильні відповіді б) і г).
37. *Стратегічними інвесторами можуть бути:*

- а) компанії з цієї ж галузі промисловості, що і підприємство, яке реалізує інноваційний проект;
 - б) компанії у зв'язаній з підприємством-інноватором галузі промисловості;
 - в) компанії, що працюють в іншій галузі промисловості;
 - г) фінансово-промислові групи (ФПГ);
 - г) усі названі компанії;
 - д) неправильна відповідь в).
38. *Венчурний капітал складається із коштів:*
- а) великих компаній;
 - б) банків;
 - в) страхових фондів;
 - г) пенсійних фондів;
 - г) усіх названих організацій;
 - д) неправильна відповідь г).
39. *Розгорнутий документ, що містить обґрунтування економічної доцільності підприємницького проекту на основі зіставлення ресурсів, необхідних для його реалізації, і очікуваної вигоди - це:*
- а) повний інноваційний проект;
 - б) неповний інноваційний проект;
 - в) бізнес-план;
 - г) фінансовий план.
40. *Державна фінансова підтримка інноваційних проектів означає:*
- а) їх пряме фінансування з державного бюджету без повернення вкладених коштів;
 - б) безвідсоткове кредитування за рахунок бюджетних коштів;
 - в) часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів;
 - г) повну або часткову компенсацію за рахунок бюджетних коштів відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам чи іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;
 - г) надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів;
 - д) майнове страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків відповідно до Закону України «Про страхування»;
 - е) правильні всі відповіді;
 - є) неправильна відповідь а);
 - ж) неправильні відповіді а) і б).
41. *Характеризує загальний результат, отриманий підприємством від здійснення інноваційних заходів за певний проміжок часу:*
- а) абсолютна ефективність;
 - б) одноразовий ефект;
 - в) мультиплікаційний ефект;
 - г) порівняльна ефективність;
 - г) загальнодержавна ефективність.

42. *Чиста теперішня вартість - це:*

- а) різниця між майбутньою вартістю потоку майбутніх вигод та поточною вартістю теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом його життєвого циклу;
- б) майбутня вартість вигод від зроблених капіталовкладень;
- в) поточна вартість вигод від зроблених капіталовкладень;
- г) алгебраїчна дисконтована сума поточної вартості майбутніх вигод та поточної вартості теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом його життєвого циклу.

43. *Позитивне рішення щодо доцільності реалізації інноваційного проекту суб'єктом підприємницької діяльності приймається тоді, коли чиста теперішня вартість, що супроводжує реалізацію проекту:*

- а) менша нуля;
- б) більша нуля;
- в) дорівнює нулю;
- г) більша одиниці;
- г) менша одиниці.

44. *Відношення приведених доходів до приведених на цю ж дату витрат, що супроводжують реалізацію управлінського рішення - це:*

- а) індекс рентабельності;
- б) внутрішня норма доходності;
- в) чиста дисконтована вартість;
- г) чиста теперішня вартість;
- г) поріг рентабельності інноваційного проекту.

45. *Вкажіть правильне визначення:*

- а) внутрішня норма рентабельності - це норма дисконту, при якій величина дисконтованих доходів за певне число років стає рівною інвестиційним вкладенням у реалізацію рішення;
- б) внутрішня норма рентабельності - це порогове значення рентабельності, яке забезпечує рівність нулю інтегральному ефекту, розрахованому на економічний термін життя інноваційного проекту;
- в) внутрішня норма рентабельності - це максимальний відсоток за позиками, який можна платити за використання необхідних ресурсів, залишаючись при цьому на безбитковому рівні;
- г) усі відповіді правильні;
- г) правильна відповідь а).

46. *Основним принципом оцінювання економічної ефективності реалізації інновацій є:*

- а) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх виробництво та споживання;
- б) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення, виробництво та споживання;
- в) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення;

г) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення та виробництво.

47. *При визначенні ставки дисконту враховуються:*

- а) структура інвестицій;
- б) вартість окремих складових капіталу;
- в) рівень інфляції в країні, що реалізує проект;
- г) ступінь ризикованості проекту;
- г) усі відповіді правильні;
- д) неправильна відповідь г).

48. *Потреби ринку можуть вивчатися за допомогою:*

- а) аналізу використання продуктів-аналогів;
- б) інформації із системи збуту;
- в) звітів і пропозицій торговельних посередників;
- г) досліджень сегментів ринку, що швидко розвиваються;
- г) інформації про замінники;
- д) інтерв'ю з покупцями;
- е) інформації щодо найважливіших видів сировини;
- є) інформації постачальників;
- ж) правильні всі перераховані джерела;
- з) неправильні відповіді г) і е).

49. *Інформація, що знаходиться у поданих, але ще не розглянутих заявках, акцептованих заявках та виданих охоронних документах - це:*

- а) науково-технічна інформація;
- б) патентна інформація;
- в) бібліографічна інформація;
- г) систематичний каталог;
- г) депонована інформація.

50. *За способом і повнотою подання інформації покажчики поділяються на:*

- а) бібліографічні;
- б) анотовані;
- в) реферативні;
- г) усі відповіді правильні;
- г) правильні відповіді б) і в).

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Інноваційна стратегія туристичного підприємства і менеджмент інновацій.
2. Розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства готельного бізнесу.
3. Потенціал підприємства індустрії гостинності як економічна категорія.
4. Інноваційний потенціал підприємства туризму як основа і результат його інноваційної політики.
5. Формування інноваційного потенціалу підприємства у туристичному бізнесі і готельному господарстві.
6. Світові тенденції інноваційної діяльності в туризмі.

7. Розвиток інноваційної складової туристичного і готельного бізнесу в Україні.
8. Інноваційна інфраструктура туристичного ринку.
9. Нововведення та інновації в туристичній індустрії та індустрії гостинності.
10. Інноваційні пріоритети споживчого туристичного сектору.
11. Розвиток систем трансферу технологій в туризмі.
12. Прогнозування розвитку науково-технічної та інноваційної складової в індустрії гостинності.
13. Планування і організація створення нового туристичного продукту.
14. Функціональне-економічне обґрунтування оновлення асортименту послуг.
15. Управління розробкою й реалізацією стратегії нового туристичного продукту.
16. Венчурний бізнес і туризм.
17. Умови ефективного впливу туристичних ТНК на інноваційний розвиток.
18. Ризикове (венчурне) фінансування інноваційної діяльності.
19. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в туризмі і готельному бізнесі.
20. Правові аспекти інноваційної діяльності в туризмі.
21. Інструменти державної підтримки інноваційної діяльності.
22. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності в готельному бізнесі.
23. Особливості оцінки результатів інноваційної діяльності підприємств туризму.
24. Шляхи вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства готельного господарства.
25. Розвиток інформаційних технологій в туризмі.
26. Вплив інформаційних технологій на розвиток соціокультурного сервісу і туризму.
27. Системи бронювання та резервування.
28. Електронна комерція у туризмі.
29. Використання прав інтелектуальної власності у туризмі.
30. Інформаційні технології в системах управління готельним комплексом.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів визначається навчальним планом. У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо

ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовку до семінарських занять;
- підготовку до виступу на семінарських заняттях;
- поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань;
- виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою;
- написання есе за заданою проблематикою;
- пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни;
- аналітичний розгляд наукової публікації;
- контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики;
- підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- підготовку до модульного контролю (колоквіуму);
- систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання інноваційних процесів в туризмі, статистичними матеріалами. Основні завдання самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені нижче.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИЗМУ

Тема 1. Розвиток управління інноваціями в туризмі

1. З'ясувати сучасні аспекти нововведень та розвитку конкуренції.
2. Розглянути сутність понять інноваційного процесу та інноваційної діяльності, визначити їх спільні риси та відмінності.
3. Визначити особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями.

Тема 2. Інноваційна політика підприємств туризму і готельного бізнесу

1. Опишіть проблеми формування ефективної інноваційної політики вітчизняними підприємствами.
2. Поясніть сутність принципу динамічної рівноваги.

3. Охарактеризуйте можливі варіанти поширення інновації у галузі. Чим обумовлене їх відхилення від кривої класичного типу?
4. Яку роль відіграє інноваційне підприємництво в туризмі?
5. Наведіть приклади підприємств-інноваторів туризму і готельного бізнесу.

Тема 2. Інноваційна стратегія підприємств туристичного і готельного бізнесу

1. Вкажіть основні завдання стратегічної та оперативної інноватики.
2. Опишіть модель стратегічного планування інноваційної діяльності.
3. Охарактеризуйте основні етапи стратегічного планування інноваційної діяльності підприємств туризму і готельного бізнесу.
4. У чому полягають роль і завдання інноваційної стратегії у реалізації загальної стратегії розвитку підприємства?

Тема 4. Інноваційний потенціал підприємств туризму і готельного бізнесу

1. Вкажіть відмінності між поняттями «виробничо-технічний потенціал» та «інноваційний потенціал» підприємства.
2. Від чого залежить інноваційний потенціал підприємства туризму і готельного бізнесу.
3. Охарактеризуйте структуру інноваційного потенціалу і вкажіть на зв'язок її елементів із здатністю підприємства до інноваційного розвитку.
4. Опишіть методику оцінювання інноваційного потенціалу фірми з використанням схеми «ресурси - функції - проекти». У яких випадках необхідно застосовувати цю схему?
5. На конкретному прикладі покажіть можливість використання методики SWOT-аналізу для оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВПРОВАДЖЕННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИЗМІ

Тема 5. Інноваційні технології в туристичній індустрії та індустрії гостинності

1. Назвіть конкретні туристичні об'єкти, які, на вашу думку, є пріоритетними для залучення інвестицій. Обґрунтуйте своє рішення.
2. У чому виявляється специфіка розробки і реалізації стратегій діяльності туристичних підприємств з іноземними інвестиціями на території України. Наведіть відомі вам конкретні приклади успішних і неуспішних стратегій.
3. Навести приклади інновацій в індустрії гостинності.

Тема 6. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі і готельному бізнесі

1. Охарактеризуйте види інноваційних проектів в туризмі.
2. Які основні джерела інвестицій для фінансування інноваційного проекту?
3. Охарактеризуйте джерела фінансових ресурсів підприємства туризму і готельного бізнесу.

4. Яким чином здійснюють обґрунтування джерел фінансування та вибір інвестора?
5. Яку роль відіграє ціна різних джерел капіталу для прийняття рішення про фінансування інноваційного проекту?
6. З якою метою складають бізнес-план інноваційного проекту? Які розділи він охоплює?
7. Які критерії можуть бути використані інвестором при прийнятті рішення щодо фінансування інновацій?
8. Розкрийте досвід зарубіжних країн у системі фінансування інноваційної діяльності.
9. Вкажіть основні методи фінансування інвестиційних проектів:
 - а) повне самофінансування;
 - б) акціонування;
 - в) лізинг;
 - г) селенг;
 - г) змішане фінансування;
 - д) державне фінансування;
 - е) кредитне фінансування.
10. Які фактори, призначені забезпечити розробку стратегії:
 - а) ефективне використання власних фінансових ресурсів;
 - б) найбільш ефективне використання власних фінансових ресурсів;
 - в) безперервна інвестиційна діяльність у передбачених обсягах;
 - г) фінансова стійкість компанії в довгостроковій перспективі;
 - г) фінансова ліквідність компанії на наступний рік.
11. Відомо, що зростання масштабів і динаміки міжнародного інвестування обумовлені, насамперед, транснаціоналізацією світової економіки. Транснаціональні корпорації формуються переважно еволюційним шляхом у процесі поетапної трансформації організаційно-економічних структур міжнародного бізнесу. В яких масштабах і в які терміни можлива транснаціоналізація економіки України? Чи здатна забезпечити ефективну міжнародну інвестиційну взаємодію національної економіки у сучасній світогосподарській системі масштабна (якщо це уявити) діяльність на території України зарубіжних транснаціональних корпорацій?
12. Наведіть докази належності до туристської транснаціональної корпорації однієї зі 100 найбільших у світі корпорацій.
13. Які форми міжнародного туристичного бізнесу ви знаєте.

Тема 7. Інформаційне забезпечення інновацій підприємств туристичного і готельного бізнесу

1. Сутність інформації та її роль в інформаційному забезпеченні підприємства у туристичному бізнесі і готельному господарстві?
2. Які основні вимоги ставляться до інформації?
3. Охарактеризуйте систему інформаційного забезпечення управління виробничим процесом на підприємстві.

4. Проаналізуйте схему загальної інформаційної системи підприємства.

Тема 8. Державна підтримка інноваційних процесів в туризмі

1. Визначити роль держави у забезпеченні інноваційних процесів.
2. Розглянути інновації як фактор економічного зростання.
3. Охарактеризувати модель інноваційної діяльності в економіці.
4. Розкрити значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України.
5. Визначити способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів в туризмі.
6. Розкрити основні завдання інноваційної політики держави в галузі туризму
7. Описати основні методи державної підтримки інноваційної діяльності.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Варіант 1

1. Сутність і завдання інноваційної політики підприємств туризму і готельного бізнесу.
2. Інноваційні процеси в туристичній індустрії світу.

Варіант 2

1. Принципи формування інноваційної політики підприємств галузі.
2. Інновації в індустрії гостинності світу.

Варіант 3

1. Складові інноваційної політики підприємств туристичного і готельного бізнесу.
2. Напрямки оновлення техніко-технологічної бази туристичних підприємств та їх послуг.

Варіант 4

1. Інноваційна стратегія туристичних і готельних підприємств, її суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку.
2. Інноваційне відтворення потенціалу підприємств галузі.

Варіант 5

1. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства галузі.
2. Розробка інноваційних заходів і впровадження інноваційних технологій на підприємствах туристичного і готельного бізнесу України.

Варіант 6

1. Вибір стратегічних програм і проєктів, процес впровадження інноваційних стратегій.
2. Інформаційне забезпечення інновацій в туристичній індустрії та індустрії гостинності.

Варіант 7

1. Інноваційний потенціал як основа і результат інноваційної політики і стратегії підприємств туризму і готельного бізнесу.
2. Розвиток інформаційних технологій в туризмі і готельному господарстві.

Варіант 8

1. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств галузі.
2. Типові інвестиційні проекти та їх комерційна спроможність в туризмі і готельному бізнесі.

Варіант 9

1. Передумови формування та розвитку потенціалу підприємств туристичного і готельного бізнесу.
2. Потенційні ресурси і джерела інвестицій в туризм.

Варіант 10

1. Інвестиційне забезпечення інновацій в туризмі.
2. Інформаційні ресурси підприємств туристичного і готельного бізнесу.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Управління інноваціями як сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю в туризмі.
2. Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями.
3. Сутність і завдання інноваційної політики підприємств туризму і готельно-ресторанного бізнесу.
4. Принципи формування інноваційної політики підприємств галузі.
5. Складові інноваційної політики підприємств туристичного і готельно-ресторанного бізнесу.
6. Інноваційна стратегія туристичних і готельних підприємств, її суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку.
7. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства галузі.
8. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій.
9. Інноваційний потенціал як основа і результат інноваційної політики і стратегії підприємств готельно-ресторанного бізнесу.
10. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємств галузі.
11. Передумови формування та розвитку потенціалу підприємств туристичного і готельно-ресторанного бізнесу.
12. Інноваційне відтворення потенціалу підприємств галузі.
13. Інноваційні процеси в туристичній індустрії світу.
14. Інновації в індустрії гостинності світу.
15. Напрямки оновлення техніко-технологічної бази туристичних підприємств та їх послуг.
16. Розробка інноваційних заходів і впровадження інноваційних технологій на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу України.

17. Потенційні ресурси і джерела інвестицій в туризм.
18. Типові інвестиційні проекти та їх комерційна спроможність в готельно-ресторанному бізнесі.
19. Інвестиційне забезпечення інновацій в готельно-ресторанному бізнесі.
20. Інформаційні ресурси підприємств туристичного і готельно-ресторанного бізнесу.
21. Розвиток інформаційних технологій в туризмі і готельному господарстві.
22. Інформаційне забезпечення інновацій в туристичній індустрії та індустрії гостинності.
23. Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів в туризмі.
24. Методи державної підтримки інноваційної діяльності в туризмі.
25. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в галузі туризму.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання рівня опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (30 балів), а також за результатами виконання студентом індивідуальних завдань, а саме: підготовки реферату (10 балів), виконання індивідуального практичного завдання (10 балів).

Загальні критерії оцінювання результатів поточного контролю з дисципліни:

45-50 балів	ЗВО виявив цілковите володіння навчальним матеріалом, вміє аргументовано його викладати під час усних опитувань та письмових відповідей. Усі виконані індивідуальні завдання продемонстрували здатність студента не тільки оперувати теоретичним матеріалом, але й застосовувати його на практиці, знаходити раціональні рішення проблемних ситуацій, його здатність до аналітичного та критичного мислення.
39-44 бали	ЗВО в цілому достатньо повно володіє навчальним матеріалом, здатний демонструвати знання теоретичних питань інноваційних технологій в туризмі. Водночас, під час усного та письмового викладення деяких питань студент допускає окремі неточності та незначні помилки. Виконані індивідуальні завдання показують, що студенту дещо не вистачає аргументованості при розв'язанні деяких проблемних ситуацій.
35-38 балів	ЗВО володіє навчальним матеріалом частково, демонструючи базові теоретичні знання. Усні та письмові питання розкрито частково, поверхово, недостатньо аргументовано. Реферат

	виконаний на достатньо низькому рівні; індивідуальне практичне завдання обґрунтовано.
0-34 бали	ЗВО не володіє або недостатньо володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту більшості теоретичних питань. Індивідуальні завдання не виконані.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Кожен екзаменаційний білет з дисципліни містить три теоретичні питання.

Питання екзаменаційного білету	Бали
1. Перший рівень складності	10
2. Другий рівень складності	15
3. Третій рівень складності	25
Підсумок	50

Оцінювання відповіді на теоретичне питання відбувається за наступними критеріями:

понад 90% правильних відповідей 9-10 балів (перший рівень складності) 13-15 балів (другий рівень складності) 22-25 балів (третій рівень складності)	теоретичне питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки
76 – 90% правильних відповідей 7-9 балів (перший рівень складності) 11-13 балів (другий рівень складності) 19-22 балів (третій рівень складності)	теоретичне питання розкрито майже в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки
60 – 75 % правильних відповідей 6-7 балів (перший рівень складності) 9-13 балів (другий рівень складності) 15-22 балів (третій рівень складності)	значна частина теоретичного питання не була висвітлена
менш 60 % правильних відповідей 0-6 балів (перший рівень складності) 0-9 балів (другий рівень складності) 0-15 балів (третій рівень складності)	більша частина питання не була висвітлена або питання повністю не розкрито

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Іспит	Сума		
Модуль 1				Модуль 2							
ЗМ №1				ЗМ №2				МКР	Реферат		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	10	50	100
3	4	4	3	4	4	4	4				

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. К.: Знання України, 2002.
2. Антоненко В. М., Рогушина Ю.В. Сучасні інформаційні системи і технології: Навчальний посібник. К.: КСУ МГІ, 2005. 365 с.
3. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Київ: ЦУЛ,Фенікс, 2003. 440 с.
4. Іванова О.М. Управління інформаційними потоками туристичних підприємств: монографія. Суми: Університетська книга, 2017. 200 с.
5. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: монографія/ М.П. Денисенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко та ін.; за ред. М.П. Денисенка, Л.І. Михайлової. Суми: Університетська книга, 2017. 1050 с.
6. Інвестиційно-інноваційні чинники формування, розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства / Д.В. Солоха, В.В. Морева, С. О. Чирков, В. Я. Козлова, О. В. Белякова. Донецьк: Дмитренко Л.Р., 2010. 399 с.
7. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л.І. Михайлова, О.І. Гуторов, С.Г. Турчіна, І.О. Шарко. Вид. 2-ге, доп. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 234 с.
8. Інноваційний розвиток підприємства: навч.посіб./ А.М. Пугач, Н.І. Демчук, О.В. Довгаль, Л.С. Крючко, Н.В. Тягло. ФОП Швець В.М., 2018. 348с.
9. Інноваційні технології в туризмі : Навчальний посібник / укл. А. Гуцол. Северодонецьк: ПП «Поліграф-Сервіс», 2015. 343 с.
10. Йохна М.А., Іжевський П.Г., Стадник В.В. Трансфер технологій: форми і методи ефективного здійснення. Хмельницький: ХНУ, 2007. 164 с.
11. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 504 с.
12. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
13. Мальська М.П., Бордун О. Планування діяльності туристичних підприємств. К.: «Знання», 2005.
14. Мацука В.М. Інвестиційна діяльність в туристичній індустрії: Навчальний посібник. Маріуполь: МДУ. 2015. 242 с.
15. Мацука В.М. Інноваційна діяльність в туризмі: Матеріали XIV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ «Актуальні проблеми науки та освіти», (Маріуполь 10 січня 2012 р.). Маріуполь: МДУ, 2012. с.66-68.
16. Мацука В.М., Ніколенко Т.І. Управління інноваціями: Навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2019. 182 с.
17. Мельниченко С.В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика: монографія. К.: КНТЕУ, 2008. 492 с.

18. Михайлишин Л.І. Транснаціоналізація світової економіки: інноваційний аспект: монографія. Вінниця: ДонНУ, 2016. 314 с.
19. Мунін Г., Змішов А. Управління сучасним готельним комплексом. К.: Ліра-К, 2005.
20. Новиков В.С. Инновации в туризме. М.: ИЦ «Академия», 2007. 208 с.
21. Пашута М.Т., Шкільнюк О.М. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання : навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2005. 117 с.
22. Петренко Н., Кустрич Л., Гоменюк М. Управління проектами: навчальний посібник. Київ.: Центр навчальної літератури, 2019. 244 с.
23. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо надання туристичних послуг»: Закон України від 09.02.2012 № 4385-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4385-17> (дата звернення: 05.02.2021).
24. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 05.02.2021).
25. Про інноваційну діяльність: Закон України від 26.12.2002 № 40-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 05.02.2021).
26. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 року № 324/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 05.02.2021).
27. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов: Учебное пособие. К.: Абсолют – В, Эльга, 1999. 304 с.
28. Сосненко Л.С. Анализ экономического потенциала действующего предприятия: монография. М.: Экономическая литература, 2004. 208 с.
29. Стадник В.В., Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. К.: Академвидав, 2005. 400 с.
30. Стадник В.В., Йохна М.А. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. Хмельницький: ХНА, 2010. 320 с.
31. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навч. посіб.; за заг. ред. О.М. Ястремської, Г.В. Верещагіної. Х.: ІНЖЕК, 2010. 340 с.
32. Федулова Л.І. Соціогуманітарний аспект інноваційно-технологічного розвитку економіки України. К.: Основа, 2005. 552 с.
33. Формування і реалізація стратегії розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія/ О.В. Булатова, Я.А. Дубенюк, В.М. Мацука, К.О. Соколова та ін.; під ред. О.В. Булатової. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2013. 201 с.
34. Хомяков В.І., Белінська В.М., Федоренко О.В. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. К.: Кондор, 2011. 432 с.
35. Чухрай Н.І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. Л.: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2010.
36. Ястремська О.М., Тонєва К.В. Моделювання інноваційних процесів: навч. посіб. Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. 176 с.